

Sygn. akt I C 1310/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 listopada 2017 r.

Sąd Okręgowy w Toruniu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Maria Jaworska

Ławnicy : /

Protokolant: : starszy sekretarz sądowy Bożena Nieczypor

po rozpoznaniu w dniu 7 listopada 2017 r. w Toruniu

przy udziale : /

sprawy z powództwa **R. P.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych w W.**

Oddział w T.

o zapłatę

1. Oddała powództwo.
2. Kosztami sądowymi obciąża Skarb Państwa.

Maria Jaworska

Sygn. I C 1310/15

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 27 listopada 2014 roku powód R. P. wniósł o zasądzenie od pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. kwoty 120.000 zł tytułem odszkodowania z ustawowymi odsetkami oraz odsetkami od odsetek od dnia 01.06.2011 r. do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu podał, że w okresie od 2001r. do 2008 roku pozwany dopuścił się występku, który miał polegać na bezprawnym przeprowadzeniu egzekucji z renty powoda. W konsekwencji, pozwany wyłudził od powoda, kwotę co najmniej 120.000 zł. W ocenie powoda, nie istniała żadna prawomocna decyzja, uprawniająca pozwanego ZUS do prowadzenia takiej egzekucji. Powód stoi na stanowisku, że pozwany powinien odpowiedzieć za powyższą szkodę na drodze cywilnej, przez zapłatę powodowi odszkodowania za wyłudzenie – bezprawne przywłaszczenie pieniędzy powoda. Powód podniósł też, że pozwany dopuścił się poświadczenia nieprawdy, wskazując, że powodowi wypłacono nienależne mu świadczenie, mimo iż pozwany nie wypłacił powodowi nawet świadczeń mu należnych. Na żadaną kwotę z tytułu odszkodowania, składają się kwoty bezprawnie potrąconego świadczenia rentowego oraz bezprawnie potrąconego i niewypłaconego powodowi dodatku pielęgnacyjnego z tytułu I grupy inwalidzkiej za okres od 01.09.2001r.

W piśmie procesowym z dnia 10 lutego 2015r. (k. 12), powód określił kwotę skapitalizowanych odsetek oraz kwotę z tytułu bezprawnie potrąconych świadczeń rentowych. Wskazał, że jest to łączna kwota 150.000 zł.

W postanowieniu z dnia 28 kwietnia 2015r. (k. 29-30), Sąd Okręgowy w (...) odrzucił pozew powoda, wskazując, że przed tutejszym sądem została prawomocnie zakończona sprawa o sygn. I C 1055/07 z powództwa R. P. przeciwko pozwanemu ZUS z Oddział w T.. Sąd Okręgowy wskazał, że w obu sprawach tożsame pozostają strony postępowania, a powód wywodzi roszczenie z tych samych okoliczności faktycznych. W obu też sprawach, powód dochodzi odszkodowania pieniężnego, w tym nie wypłaconych kwot z tytułu świadczenia pielęgnacyjnego. Sąd wskazał, że fakt, iż powód odmiennie określa dochodzoną kwotę, nie zmienia oceny, że oba roszczenia są tożsame.

Powód wniósł zażalenie na w/w postanowienie, domagając się jego uchylenia i nakazania Sądowi Okręgowemu w (...), merytorycznego rozpoznania sprawy (k. 36-37).

Postanowieniem z dnia 25 czerwca 2015r. w sprawie o sygn. V Acz 407/15 Sąd Apelacyjny w (...) uchylił postanowienie Sądu Okręgowego w (...) i sprawę przekazał do ponownemu rozpoznaniu temu sądowi (k. 44).

W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny wskazał, że żądanie powoda w przedmiotowej sprawie nie zostało sformułowane jednoznacznie. Ponownie rozpoznając sprawę, Sąd Okręgowy w pierwszej kolejności winien ustalić w sposób nie budzący wątpliwości co pozostaje przedmiotem żądania w przedmiotowej sprawie, a następnie w sposób szczegółowy odnieść tak ustalony przedmiot postępowania do przedmiotu, który został osądzony w sprawie I C 1055/17 Sądu Okręgowego w (...).

W odpowiedzi na pozew (k. 59-62) pełnomocnik pozwanego wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu wskazał, że decyzją z dnia 21.05.2001 roku pozwany zmniejszył od dnia 01.06.2001r. wysokość pobieranej przez powoda renty, dokonując potrącenia nienależnie pobranych świadczeń. Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 27 sierpnia 2008r. prawomocnie przesądził o zasadności decyzji z dnia 27 września 2000r. i obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres 3 lat. Zatem, skoro przedmiotowa decyzja jest prawomocna, a na jej podstawie należność została już w całości wyegzekwowana, to w ocenie pozwanego, powód nie jest zobowiązany do zwrotu wskazanych w w/w decyzji kwot. Reasumując pozwany wskazał, że prowadzone przez pozwanego postępowanie następowało w granicach prawa.

Sąd ustalił, co następuje:

Decyzją z dnia 12 lutego 1991r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. (obecnie Oddział w T.) przejął od (...) Oddział w Ł. wypłatę powodowi renty z tytułu niezdolności do pracy, poczynając od dnia 1 czerwca 1991r. bez dodatku pielęgnacyjnego.

Wyrokiem z dnia 29 czerwca 1992r. Sąd Wojewódzki w (...) w sprawie o sygn. VU 1407/92 zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że uznał powoda za inwalidę II grupy, w związku ze służbą wojskową i przyznał mu rentę drugiej grupy inwalidzkiej w związku z wypadkiem jakiego uległ powód podczas służby wojskowej.

Kolejnymi decyzjami, organ rentowy przyznawał powodowi świadczenie rentowe bez prawa do dodatku pielęgnacyjnego. Decyzje te, były datowane na: 22.12.1994r., 21.08.1996r., 02.06.1998r., 24.02.1998r., 25.08.1998r., 25.05.1999r., 17.07.2000r. Od w/w decyzji, powód nie wniósł odwołania do sądu.

Wyrokiem z dnia 26 sierpnia 2003r. Sąd Okręgowy w (...) w sprawie o sygn. VU 1858/03 zmienił decyzję z dnia 28.02.2003r., przyznając powodowi prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy poczynając od dnia 01.12.2002r. na stałe. Orzeczenie to stało się prawomocne w dniu 17.09.2003r. W wykonaniu w/w wyroku, decyzją z dnia 01.10.2003r. pozwany przyznał powodowi prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy w związku ze służbą wojskową od dnia 01.12.2002r. na stałe bez prawa do zasiłku pielęgnacyjnego. Sąd Apelacyjny w (...) w sprawie

o sygn. III AUa 810/05 zmienił ten wyrok w zakresie daty przyznania prawa do zasiłku pielęgnacyjnego i ustalił ją na dzień 01.08.2002 roku.

Po rozpatrzeniu wniosku z dnia 08.03.2007r., decyzją z dnia 07.05.2007r. pozwany odmówił powodowi prawa do dodatku pielęgnacyjnego.

Decyzją z dnia 31.12.2009r. po rozpatrzeniu wniosku z dnia 31.08.2009r. pozwany odmówił powodowi prawa do dodatku pielęgnacyjnego. Na skutek odwołania powoda, sprawa zawisła przed Sądem Okręgowym w (...).

Decyzją z dnia 21 maja 2001r. pozwany zmniejszył od dnia 1 czerwca 2001r. wysokość pobieranej przez powoda renty, dokonując potrącenia nienależnie pobranych świadczeń. Sąd Okręgowy w (...), w sprawie o sygn. VU 6012/01 wyrokiem z dnia 1 czerwca 2002r. oddalił żądanie powoda w zakresie nieobciążania zwrotem świadczenia, natomiast roszczenie o ustalenie prawa do dodatku pielęgnacyjnego przekazał do rozpatrzenia pozwanemu. W związku z powyższym, pozwany decyzją z dnia 28 lutego 2003r. ustalił na rzecz powoda uprawnienia do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od dnia 1 grudnia 2002r. do dnia 28 lutego 2004r. Sąd Okręgowy w (...), w sprawie o sygn. VU 1858/03 przyznał powodowi prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy poczynając od dnia 1 grudnia na stałe. Sąd Okręgowy w (...), wyrokiem z dnia 21 czerwca 2002r. w sprawie o sygn. V U 6012/01 oddalił odwołanie powoda, w zakresie w jakim kwestionował on zasadność decyzji z dnia 21 maja 2001r., na mocy której organ rentowy zmniejszył wysokość wypłacanego świadczenia z powodu nienależnie pobranych świadczeń. Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z dnia 8 lipca 2010r. w sprawie o sygn. III AUa 2014/04, uchylił wyrok SO w (...) z dnia 21.06.2002r. oraz poprzedzające go decyzje z dnia 21.05.2011r., 31.05.2001r. i 02.07.2001r. przekazując sprawę do ponownego rozpoznania organowi rentowemu.

Decyzją z dnia 24 stycznia 2011r. pozwany określił wysokość potrąceń nienależnie pobranego świadczenia z wypłacanej powodowi renty z tytułu niezdolności do pracy na okres od 1 czerwca 2001r. do 31 maja 2007r. i odmówił powodowi prawa do zwrotu wyegzekwowanego nienależnie świadczenia w kwocie 31.029,36 zł z odsetkami w kwocie 17.147,85 zł. Powód zaskarżył w/w decyzję. Sąd Okręgowy w (...), wyrokiem z dnia 28 czerwca 2012r. w sprawie o sygn. IV U 842/11 oddalił odwołanie powoda. Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z dnia 14 kwietnia 2015r. (sygn. III AUa 1266/12) oddalił apelację od w/w wyroku Sądu I instancji.

Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z dnia 27 sierpnia 2008r. (sygn. III AUa 137/06) przesądził o zasadności decyzji z dnia 27 września 2000r. i obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres 3 lat.

Pozwany ustalił, iż w okresie od 1 czerwca 2001r. do 31 maja 2007r. potrącił z tytułu nadpłaty i odsetek kwotę 48.177,21 zł. Od tej kwoty przysługują odsetki za okres od 1 czerwca 2001r. do 1 czerwca 2011r. w wysokości 40.997,29 zł (łącznie jest to kwota 89.174,50 zł). Z tej kwoty pozwany dokonał potrącenia tytułem nadpłaty w związku z uprawomocnieniem się decyzji z dnia 27 września 2000r. w kwocie 31.029,36 zł oraz odsetki od nienależnie pobranych świadczeń od dnia 1 września 1997r. do czerwca 2011r. w kwocie 52.987,36 zł.

(bezsporne)

Sąd zważył, co następuje:

Powyższy stan faktyczny, co do zasady nie był sporny między stronami. Powód stanął na stanowisku, że w okresie od 2001r. do 2008r. pozwany dokonał bezprawnego potrącenia nienależnych świadczeń z renty powoda i nie wypłacił mu dodatku pielęgnacyjnego z tytułu I grupy inwalidzkiej, co w ocenie powoda stanowi przestępstwo.

Przy rozstrzygnięciu niniejszej sprawy, w pierwszej kolejności Sąd miał na uwadze wyrok Sądu Okręgowego w (...) z dnia 10 października 2012r. o sygn. I C 1055/07. W w/w sprawie, powód wniósł o zasądzenie na jego rzecz kwoty 1500 zł miesięcznie poczynając od 1 czerwca 2001 roku z odsetkami oraz zasądzenia od ZUS na rzecz PCK 10.000 zł. W ocenie powoda ZUS bezprawnie co najmniej od 1 czerwca 2001 roku nie wypłacał należnego świadczenia rentowego i zasiłku pielęgnacyjnego. Ostatecznie pełnomocnik powoda sprecyzowała żądanie pozwu i wniosła o zasądzenie kwoty

160.000 zł z odsetkami. Z uzasadnienia tego wyroku wynika, że powód na skutek swojego niezgodnego z prawdą oświadczenia, pobierał w tym samym czasie świadczenia rentowe, z dwóch różnych oddziałów ZUS, tj. z Oddziału ZUS w T. oraz Oddziału ZUS w Z.. Po wydaniu prawomocnych decyzji, część niesłusznie pobranego świadczenia rentowego, została mu potrącona przez ZUS.

Z kolei w niniejszej sprawie, powód domagał się zasądzenia kwoty 120.000 zł z odsetkami ustawowymi oraz odsetkami od odsetek od dnia 1 czerwca 2011r. do dnia zapłaty, tytułem odszkodowania za szkodę jaką poniósł, w związku z bezprawnym w ocenie powoda, działaniem pozwanego, polegającym na bezprawnym potrąceniu kwot świadczenia rentowego i nie wypłacaniu powodowi świadczenia pielęgnacyjnego z tytułu I grupy inwalidzkiej od dnia 1 września 2000r.

Niewątpliwie, w obu sprawach powód wywodzi swoje roszczenie z egzekucji prowadzonej przez pozwaną ZUS. Niemniej jednak, w sprawie o sygn. I C 1055/07, powód domagał się odszkodowania z tym związanego, a w tym - nie wypłaconych kwot z tytułu zasiłku pielęgnacyjnego. Z kolei w niniejszej sprawie, powód domaga się odszkodowania z tytułu bezprawnego potrącenia świadczeń rentowych oraz niewypłaconego powodowi dodatku pielęgnacyjnego. Niewątpliwie, zasiłek pielęgnacyjny oraz dodatek pielęgnacyjny są różnymi świadczeniami. Powszechnie bowiem wiadomo, iż zasiłek pielęgnacyjny jest świadczeniem opiekuńczym przyznawanym w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji, zaś dodatek pielęgnacyjny przysługuje osobie uprawnionej do emerytury lub renty, jeżeli osoba ta została uznana za całkowicie niezdolną do pracy oraz do samodzielnej egzystencji albo ukończyła 75 lat życia.

Należy wskazać, że w pismach procesowych kierowanych do sądu, powód różnie określał okresy, w jakich dochodziło do bezprawnego w ocenie powoda, potrącania i niewypłacania mu świadczeń. Niemniej jednak, w sprawie o sygn. I C 1055/07 powód ostatecznie wskazał, że z w/w tytułu, dochodzi roszczeń poczynając od 1 stycznia 2000r. Natomiast w obecnie rozpoznawanej sprawie, powód dochodzi odszkodowania poczynając od 1 września 2000r.

Biorąc pod uwagę okoliczności sprawy należy wskazać, że obie w/w sprawy dotyczą innych roszczeń, a powód domaga się zasądzenia różnych kwot i swoimi żądaniem obejmuje różne okresy, w jakich jego zdaniem dochodziło do bezprawnego działania pozwanego.

Zgodnie z ustawą z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. 2009.205.1585 tekst jednolity ze zm.), zadania z zakresu ubezpieczeń realizuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych (art. 1 i 3 ustawy). Zadania z zakresu ubezpieczeń społecznych obejmują m.in. ubezpieczenia emerytalne i ubezpieczenia rentowe. Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest państwową jednostką organizacyjną i posiada osobowość prawną (art. 66 ustawy). Do zakresu jego działania należy realizacja przepisów o ubezpieczeniach społecznych, a w szczególności stwierdzanie i ustalanie obowiązków i praw wynikających z ubezpieczenia społecznego m.in. prawa do renty (art. 68 ustawy).

Należy wskazać, że podstawą odpowiedzialności deliktowej są przepisy kodeksu cywilnego. W myśl przepisu art. 415 k.c., kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia. Osoba prawna jest obowiązana do naprawienia szkody wyrządzonej z winy jej organu (art. 416 k.c.) Za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa. Jeżeli wykonywanie zadań z zakresu władzy publicznej zlecono, na podstawie porozumienia, jednostce samorządu terytorialnego albo innej osobie prawnej, solidarną odpowiedzialność za wyrządzoną szkodę ponosi ich wykonawca oraz zlecająca je jednostka samorządu terytorialnego albo Skarb Państwa (art. 417 k.c.).

Do przesłanek odpowiedzialności deliktowej należą: zdarzenie, z którym system prawny wiąże odpowiedzialność na określonej zasadzie, oraz szkoda i związek przyczynowy między owym zdarzeniem a szkodą. Przy ustalaniu odpowiedzialności z tytułu czynów niedozwolonych znajdują zastosowanie przepisy ogólne dotyczące związku przyczynowego, szkody i sposobów jej naprawienia (art. 361-363 k.c.). Zgodnie z ogólnymi regułami postępowania dowodowego, to na powodzie ciążył obowiązek wykazania, iż nastąpiło zdarzenie, z którym system prawny wiąże

odpowiedzialność na zasadzie deliktowej, powstanie szkody oraz związku przyczynowego pomiędzy szkodą o owym zdarzeniem (art. 6 k.c.).

Jak już wskazano wyżej, na powódzie ciążył obowiązek wykazania przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej z tytułu czynów niedozwolonych. Reguły odpowiedzialności deliktowej zostały wyraźnie określone w przepisach art. 415, 416, 417 k.c. i n. Komentowane przepisy określają ogólną regułę dla odpowiedzialności za szkodę, do której doszło wskutek zdarzeń nazywanych czynami niedozwolonymi (odpowiedzialność deliktowa). Za czyn niedozwolony uważać należy ujemnie oceniane zachowanie podmiotów i inne zdarzenia normatywnie określone, których zaistnienie jest pierwotnym źródłem obowiązku naprawienia szkody danym zdarzeniem spowodowanej. Czyn niedozwolony jest określeniem normatywnym, jednak należy zauważyć, że klasa zdarzeń, z którymi ustawodawca wiąże ten rodzaj odpowiedzialności odszkodowawczej, nie ogranicza się do desygnatów tradycyjnych, zamiennie stosowanych nazw: deliktów (zawinione czyny człowieka) lub czynów niedozwolonych (zabronione czyny człowieka). Odpowiedzialność deliktowa jest normatywnie przypisywana podmiotom także za zachowania niezawinione, a nawet za zdarzenia, które nie są czynami tych podmiotów, lecz w określonych okolicznościach ich odpowiedzialność ustawodawca uznał za uzasadnioną (Tak: Komentarz do art.415 kodeksu cywilnego (Dz.U.64.16.93), [w:] A. Kidyba (red.), A. Olejniczak, A. Pyrzyńska, T. Sokołowski, Z. Gawlik, A. Janiak, G. Kozieł, Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania - część ogólna, LEX, 2010.)

Przenosząc powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy należy stwierdzić, iż o odpowiedzialności odszkodowawczej ZUS można mówić wyłącznie w przypadku działania bezprawnego ZUS. Trudno przyjąć, aby wydawanie decyzji w zakresie uprawnień przysługujących ZUS na mocy delegacji ustawowej stanowiło czyn bezprawny. Niewątpliwym jest, że pozwany miał pełne prawo do wydania decyzji, stwierdzającej wstrzymanie wypłacenia powodowi dodatku pielęgnacyjnego i prawo, a nawet obowiązek wydania decyzji ustalającej wysokość nadpłaconego mu świadczenia rentowego i wzywającej do jego zwrotu. Nie można uznać, iż decyzje pozwanego miały charakter bezprawny. Niewątpliwie, powodowi przysługiwało prawo odwołania od decyzji i z tego prawa wielokrotnie korzystał. Sądy rozpoznające poszczególne odwołania powoda, nie podzieliły jego stanowiska uznając jednocześnie, że zaskarżone decyzje są prawidłowe.

W ocenie Sądu powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie. Powód nie wykazał roszczenia co do zasady jak i co do wysokości. Pozwany działał zgodnie z prawem, decyzje wydawane były na podstawie dokumentów oraz wyroków sądowych. Powód w żaden sposób nie wykazał, że działania pozwanego były bezprawne i że faktycznie poniósł szkodę w kwocie 120. 000 zł. Na podstawie art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach (Dz. U. 2009.153.1227 tekst jednolity ze zmianami) pozwany zobowiązał powoda do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń. Zgodnie z powołanym przepisem osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. Powód miał prawo kwestionowania decyzji ZUS poprzez złożenie odwołania i z prawa tego korzystał. Sądy rozpoznające odwołania powoda od decyzji ZUS potwierdziły prawidłowość wydanych decyzji.

Nadto, na podstawie dwóch opinii biegłych złożonych w aktach sprawy IVU3/12 Sądu Okręgowego w (...) i znajdujących się w aktach ubezpieczeniowych powoda Sąd ustalił, że powód nie wymaga pomocy i opieki innych osób i że nie ma żadnych podstaw do uznania z przyczyn ortopedycznych, że powód jest trwale niezdolny do samodzielnej egzystencji. Wobec powyższego, powód nie był uprawniony do pobierania dodatku pielęgnacyjnego, zatem decyzje ZUS w tej kwestii były prawidłowe, wydane w oparciu o stosowne przepisy prawa.

Mając na względzie powyższe okoliczności Sąd zgodnie z powołanymi wyżej przepisami orzekł jak w sentencji orzeczenia.

O kosztach orzeczono w myśl art. 102 k.p.c. Sąd z uwagi na trudną sytuację materialną powoda kosztami sądowymi obciążył Skarb Państwa.